

Svenska pensionspengar investerade i censurfabriken

Dagens Nyheter 2 juni 2021

Svenska staten har investerat pengar i det företag vars teknik har använts för internetcensur i diktaturer. Investeringen gjordes med pensionspengar i Andra AP-fonden genom en riskkapitalfond på Caymanöarna, kan DN nu avslöja. Totalt har över en halv miljard kronor gått till censurfabrikens ägarbolag.

Andra AP-fonden bekräftar uppgifterna men ställer inte upp på någon intervju.

[Kristoffer Örstadius](#)Text

[Linus Larsson](#)Text

Läs senare

[Dagens Nyheter publicerade förra veckan](#) en granskning av hur svenskutvecklad teknik har använts för internetcensur i flera länder. I fokus står bolaget Sandvine, tidigare känt som Procera Networks, med svenskt huvudkontor i Varberg.

Tekniken, som ursprungligen är utvecklad i Sverige, har sålts till bland annat Egypten, Belarus och Uzbekistan.

DN kan i dag berätta att svenska staten har ekonomiska intressen i Sandvine.

År 2015 stod det klart att riskkapitalbolaget Francisco Partners skulle köpa Procera Networks, som senare slogs samman med Sandvine, vilket skulle bli namnet på det gemensamma bolaget.

Köpet gjordes med pengar från bland annat Andra AP-fonden, en statlig myndighet som förvaltar nästan 400 miljarder kronor i svenska pensionspengar. Upplägget skedde genom en riskkapitalfond i skatteparadiset Caymanöarna som Andra AP-fonden blev delägare i.

Andra AP-fonden har, [enligt sin innehavsförteckning](#), investerat motsvarande 143 miljoner kronor i den aktuella riskkapitalfonden. Detta bekräftas även av Andra AP-fonden, som dock inte uppger exakt hur mycket som gick till köpet av Procera Networks.

Under åren som följde efter köpet fortsatte Andra AP-fonden investera i Francisco Partners, trots att det framkom allt mer om hur Sandvines utrustning användes i auktoritära stater. [Affärstidningen Forbes skrev 2016](#) om hur anställda sade upp sig i protest mot ett kontroversiellt avtal med Turkiet. [Bloomberg avslöjade nyligen](#) hur Sandvine har hjälpt flera diktaturer. Bland annat användes företagets produkter i Belarus för censur i samband med presidentvalet i fjol, något som Sandvine då till slut bekräftade även för DN. År 2018 publicerade Citizen Lab vid universitetet i Toronto [en rapport](#) som visade hur Sandvines teknik användes för att censurera internet.

Under samma år riktades skarp kritik mot ett annat Francisco Partners-ägt bolag, den israeliska tillverkaren av spion- och hackarprogram NSO Group. Flera gånger upptäcktes att dess mjukvara hade använts för att hacka journalisters, advokaters och demokratiaktivisters mobiltelefoner. Francisco Partners sålde NSO Group år 2019.

Men DN:s granskning visar alltså att Andra AP-fonden, under just dessa år, har fortsatt att skicka pengar till Francisco Partners riskkapitalfonder på Caymanöarna. Så sent som förra året tecknade Andra AP-fonden nya avtal. Förutom de 143 miljoner kronor som investerats i fonden som äger Sandvine har Andra AP-fonden innehav i fyra andra fonder. Totalt rör det sig om över en halv miljard kronor. Andra AP-fonden har dock inte ägt den fond som investerade i NSO Group.

Illustration: Stefan Rothmaier

Efter att DN sent förra veckan konfronterade Andra AP-fonden med uppgifterna tog myndigheten kontakt med Francisco Partners. På fredagskvällen, svensk tid, hölls ett telefonmöte om granskningen.

Men varken före mötet eller efter har Andra AP-fonden ställt upp på någon intervju. Myndighetens presskontakter svarar inte på telefon trots upprepade försök.

I ett skriftligt uttalande på mejl skriver kommunikationschefen Ulrika Danielson: ”Vi ser naturligtvis väldigt allvarligt på de uppgifter som framkommer i Dagens Nyheters artiklar och har nu haft en dialog med riskkapitalbolaget Francisco Partners, där vi är investerad i en fond som har innehav i Sandvine”. Hon skriver vidare: ”Vilka företag som riskkapitalbolaget väljer att investera i kan vi inte styra. Det styrs av den strategi som riskkapitalfonden har. Inför att vi ska göra en investering i ett riskkapitalbolag så gör vi en omfattande så kallad due diligence av bolaget. Det innefattar att vi bland annat utvärderar deras hållbarhetsarbete noggrant.”

En due diligence är en företagsbesiktning där finansiell information, dokumentation och andra uppgifter analyseras.

DN har genom mejl ställt en följdfråga om vilka kunskaper som Andra AP-fonden haft om kränkningar av mänskliga rättigheter. Ulrika Danielson skriver: ”I vår tidigare dialog med Francisco Partners har det inte framkommit några uppgifter om misstänkta kränkningar av mänskliga rättigheter. De kommer nu, efter vår senaste dialog, uppdatera sin process för incidentrapportering till fondinvestorerare.”

Francisco Partners har inte velat ställa upp på någon intervju, varken om Sandvine eller NSO Groups agerande. I ett skriftligt uttalande skriver Francisco Partners att företag det investerar i har ett affärsetiskt råd som kan stoppa olämplig försäljning. ”Respekt för mänskliga rättigheter är en del av vår etiska inställning”, skriver bolaget.

[Före detta anställda på censurfabriken: Tydligt att vi sysslade med ”shady stuff”](#)

Fakta. Andra AP-fondens koppling till Francisco Partners

■ **Francisco Partners** är ett riskkapitalbolag med kontor i San Francisco, New York och London. Bolaget köper upp andra företag genom riskkapitalfonder som öppnats upp på Caymanöarna. Ett av företagen som de äger är Sandvine vars teknik enligt DN:s granskning har använts för internetcensur i diktaturer.

■ **Andra AP-fonden är en av sex** statliga myndigheter som förvaltar pensionskapital inom det allmänna pensionssystemet. Fonden, med kontor i

Göteborg, förvaltar drygt 386 miljarder kronor i aktier, obligationer och andra värdepapper.

■ **Andra AP-fonden äger andelar** i fem av Francisco Partners fonder. Dessa fonder är konstruerade ungefär som kommanditbolag i Sverige. Francisco Partners är en "general partner", en komplementär, som aktivt förvaltar fonden. Andra AP-fonden är tillsammans med andra investerare "limited partners", kommanditdelägare, som står för själva kapitalet.

■ **Sammanlagt har** Andra AP-fonden investerat 553 miljoner kronor i Francisco Partners riskkapitalfonder. En av de fem fonderna som Andra AP-fonden är delägare i äger i sin tur Sandvine. AP-fonden äger 1 procent av denna fond. Exakt hur mycket pengar som gått till Sandvine har DN inte siffror på. "Vi allokerar kapital till riskkapitalfonder men har inte möjlighet att svara på hur mycket respektive fond investerar i enskilda bolag", skriver Andra AP-fondens kommunikationschef när DN ställer frågor om investeringsbelopp.

Visa mindre

Fakta. Omstridd teknik

■ **Sandvines teknik** bygger på så kallad *deep packet inspection*, ett slags avancerad analys av nätverkstrafik. I grunden är den utvecklad för att operatörer ska få nätet att fungera bättre och snabbare, genom att exempelvis skilja på hur videosamtal och nedladdning av filer hanteras.

■ **Men i händerna på** en auktoritär regim blir den ett verktyg för både övervakning och censur, eftersom den kan blockera specifika appar, sajter och anonymitetstjänster, samt att kartlägga hur en enskild person använder internet.